

Akademski slikar Stane Kumar

ZBIRATELJ LOKOMOTIV

Za slike Staneta Kumara, pa naj bodo to grafike, risbe, akvareli, tempere ali olje, so značilni izraziti socialni motivi. Ta pojav mi je razlozil z zanimivo zgodbo iz življenja, ki ga je preživljal v delavskih okoliščinah.

Rodil se je v Trstu. Za časa soške fronte, ko so 70.000 Primorcev preselili v notranjost Slovenije, je prišel s starši v današ-

nje Kidričeve, od tam pa v vagonarsko naselje v Ljubljano. To je bilo med leti 1919 in 1920, ko so se evakuiranci vračali.

Čas po prvi svetovni vojni, vplivi ruske revolucije, štrajki v Šiški in na Zaloški cesti, nemirno vagonarsko naselje ob Zeleni jami – vse je neizbrisno vplivalo na desetletnega otroka. Vagoni, domovanja številnih družin, so bili na tih, in da bi preprečili znanstva med naseljenci, zbiranja in ustanavljanja raznih naprednih političnih in kulturnih organizacij, so jih pomikali po ljubljanskih občinah. Tako ti ljudje niso imeli niti stalnega bivališča, otroci pa so hodili v šole zdaj v eno, zdaj v drugo občino.

Po gimnaziji, kjer je pisal in risal v glasilo Brenčel in Skorec in sodeloval na delavskih odrih pri Svobodi – dovoljeni delavski organizaciji, ki je imela tudi svoj časopis, se je vpisal v Ljubljani na umetnostno zgodovino pri profesorju Izidorju Cankarju. Studij je prekinil zaradi vojske.

Leta 1929 so zagrebški likovniki pod vodstvom Krsta Hegeđuša ustanovili društvo Zemlja, kjer so se zbirali napredni hrvaški umetniki. Po vzoru tega društva je leta 1938 osnoval v Ljubljani Grudo. Njen idejni vodja je bil Hegeđušić. Razstavo pa jim je preprečila vojna.

Gruda je delovala do leta 1945. Ker ni bila policijsko prijavljena – kot njena zagrebška predhodnica – je tudi prepovedali niso, čeprav je bila s svojo „zemljaslo“ usmeritvijo prav tako napredna in pri oblasteh nezaželena.

Po tridesetih letih je bila spominska razstava Grude v Mariboru in nato še v Ljubljani. Po vojni je Stane Kumar delal v Umetniški zadrugi v Ljubljani. To je bil vojni čas, ko so likovniki odprli 36 ateljejev, svojo livarno in mizarstvo delavnico. Ustanovil in dal je ime Mali galeriji na Titovi cesti.

Leta 1953 je razstavljal na prvi jugoslovanski koloniji v Senti – danes je likovnih kolonij v Jugoslaviji že prek 70.

Slikal je povsod, tudi po kurilnicah, peronih in vlakih in več kot 100 del s to tematiko zbral v dvorani prometne šole v Mariboru. To je edinstvena stalna zbirka te vrste.

Bil je prvi ilustrator Cankarjeve založbe, od ustanovitve dalje je sodeloval tudi pri takratni reviji Tovariš, dalje pri Mladinski knjigi in Kurirčku. Ciklus slika ima v muzeju revolucije v Ljubljani – z motivi iz taborišča Gonars, kjer je bil zaprt med vojno, drugega – grafike – pa iz Jasenovca.

Akademski slikar Stane Kumar je imel po vojni prek 80 razstav, od tega 8 samostojnih. Na letošnji v Jelovškovi galeriji je razstavljal skupno z akademskim kiparjem Aladarjem Zaharišem.

Naslednje leto bo verjetno že zbral in restavriral lokomotive in vagoni, ki so vozili po Jugoslaviji od srede prejšnjega stoletja dalje in organiziral največji muzej te vrste v Evropi. Zanj bo najbrž dobil prostore v nekem starem novogoriškem skladišču. Konjček posebne vrste!

ALENKA LOBNIK

DELOVANJE LJUBLJANSKEGA REGIONALNEGA ZAVODA ZA SPOMENIŠKO VARSTVO

VARUJMO NARAVNO OKOLJE

Zelenice in drevesa tonejo v asfaltu in betonu in so ogroženi – V statutih mesta, občin in krajevnih skupnosti določimo, kdo in za katere spomenike skrbi – Urh in tiskarna »Truga« sta v pristojnosti mesta in republike?

OHRANIMO STARO LJUBLJANO

Varstvo kulturnih spomenikov je zadeva posebnega družbenega pomena. Idejna izhodišča naše spomeniške zakonodaje so usklajena s pojmovanjem in vrednotenjem spomeniškega varstva po mednarodnih konvencijah o spomeniškem varstvu, katerih podpisnik je tudi naša država.

Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo pokriva območje 20 občin. Celotno poslovanje zavoda temelji na strokovnem sodelovanju posameznih referatov in oddelkov z mestnimi, občinskimi in krajevnimi družbenopolitičnimi, upravnimi in strokovnimi dejavniki in s posamezniki.

Velik problem predstavlja uveljavljanje varstva pri etnografskih objektih in kompleksih. Denarna sredstva v te namene so izredno pičila, predvsem kar zadeva restavriranje in konzervacijo kmečkih hiš in gospodarskih poslopj, ker so le-ti v zasebni lasti. Lastnik po zakonu namreč ni dolžan plačati stroškov, kadar leti presegajo koristi, ki jih ima od hiše ali dela poslopja.

Veliko škodo je prizadejal spomeniški zakon, po katerem je investitor dolžan na občini samo prijaviti manjša dela, kot so denimo zamenjava oken, strehe, vrat, popravilo fasade in podobno. V tem primeru investitorju ni potrebno iskati soglasja zavoda za spomeniško varstvo. S takimi posegi, kot so na primer odstranitev baročnih okenskih okvirjev portala ali prekrivanje freske, se na objektih dela nepopravljiva škoda, saj postane taka stavba oropana svojih karakterističnih detajlov in se popolnoma zneži z drugimi, neizrazitimi, za spomeniško varstvo nepomembnimi stavbami.

Zavod tesno sodeluje s krajevnimi skupnostmi Stara Ljubljana in Prule. Poglavitni sanacijski ukrep je obnovev infrastrukturnih objektov v stari Ljubljani, zlasti pa napeljava toplovloda v vse hiše stare Ljubljane. S tem bi zaščitili marsikatero staro poslopje v tem predelu, ki bi ga lahko prezentirali kot dosežek domače baročne arhitekture. V ta okvir sodi tudi ureditelj ljubljanskega gradu.

Odločiti bi se morali za etapno restavracijo grajskega poslopja, ohranitev spomeniške lupine ljubljanskega gradu z delnimi celovitimi ureditvami. Na območju ljubljanskih občin se nahaja 456 spomenikov, spominskih plošč in obeležij, grobišč in grobnic. Poleg teh posamičnih obeležij stoji ob žici okupirane Ljubljane še 108 spominskih kamnov in, ne nazadnje, 6 spomenikov ob ljubljanskih vpadnicah.

V letu 1973 so ljubljanske občine iz svojih proračunov dodelile občinskemu odboru ZZZ 100.000,00 din za redno vzdrževanje posamičnih spominskih obeležij, mestna skupščina pa že nekaj let redno izloča iz proračuna 14.000,00 din za urejanje okolice spominskih kamnov na trasi ob žici partizanske Ljubljane. Ta sredstva pa zadoščajo le za najnujnejše dela, predvsem le za „kozmetiko“. Ob temeljitejšem pregledu nekaterih spominkov pa so že ugotovljene težje okvare.

Pri tem bo treba urediti obveznosti skupščine mesta in občin. Ugotovljeno je namreč, da mnogo spominskih obeležij prerašča okvir občinskega pomena, za katere občine ne namenijo zadostnih finančnih sredstev. In prav ta spominska obeležja so pri vzdrževanju najbolj prizadeta. V moščanski občini je kričče primer spomeniški kompleks na Urhu (spomenik, mežnarja, muzejska zbirka v cerkvi in prostor, kjer so belogardisti ubijali aktiviste in simpatizerje NOV). Podobno je z bunkerjem, v katerem je bila ilegalna tiskarna „Truga“. Pod ježami 17. Oba spomeniška objekta bo bržkone prevzela mestna skupščina ali republika.

V zvezi s statusom spominskih obeležij naj mestna in občinske skupščine v skladu s svojimi statuti

izdajo odloke o vsakem spominskem obeležju NOB posebej. Obenem naj uredijo tudi vsa premoženjsko-pravne zadeve.

ZELENICE IN DREVEŠA IZGINJAJO

Posebno pereč je v Ljubljani in njeni okolici problem zelenih površin, zlasti še naravnih gozdnih površin. Čeprav je GUP predpisal njih varovanje in na njih prepovedal gradnje, se to ne izvaja v celoti in so kar pogosti primeri zidav hiš in širjenja stanovanjskih površin na račun zelenih površin (npr. Golovec in Podutik). Sem sodijo tudi primeri, ko zelene površine utesnjujejo za potrebe raznih komunalnih vodov (elektrika, telefon ipd.). Znan je primer gradnje planarne v Podutiku, kjer izvajalci pri gradnji niso upoštevali zahtev službe za varstvo narave

in posekali več drevja, kot je bil dovoljeno v soglasju.

Drug problem pa je upoštevanje varovanja zelenic s strani voznikov avtomobilov, ki jih spričo pomanjkanja parkirnega prostora poneko brezobzirno uporabljajo.

Na koncu naj omenimo še problem izumiranja nekaterih živalskih vrst, katerih zaščita je pravnoveljavno sprejeta. Preprosto ni nikogar, ki bi izvajal kontrolo zaščite nad temi živalmi. Znani so celo primeri, ko organi milice niso ukrepali prokrstilec, češ da niso seznanjeni s temi predpisi. Sem sodi zaščita na torpijev, jezev, nekaterih redkih ptic, predvsem pa želv sklednic, ki jih je bilo nekoč v vodah Ljubljanskega barja vse polno, danes pa je pohlevna, koristna oklepna žival, že skoraj povsem izumrla.

VI. GIMNAZIJA MOSTE

26. oktobra so se zbrali dijaki predstavniki razredov v prostori šolske telodavnice, kjer so se pogovarili o bolj ali manj perečih vprašanjih, ki so se pojavili v tem šolskem letu. Na konferenci so predsednik krožkov prebrali izbrana poročila o delovanju in izvenšolskih dejavnostih. Sledila je volitev v predsedstvo sveta šole in šolske dijaške skupnosti (SDS). Konferenco so zaključili z debato, v katero se je vključil sleherni dijak. Tako so predlagali, če bi lahko ustanovili debatni krožek. Šola bo omogočila zainteresiranim ustanovitev krožka, kjer se bodo dijaki sami izobraževali na marksistični osnovi.

Problem plesov bo obravnaval svet šole.

Sklenili so, da bodo sklicali problemsko konferenco, na kateri bodo pregledali predloge o izboljšavi pouka, ki sta jih sestavila dva dijaka, prav tako bo tudi problematiko kaznovanja obravnavala problemska konferenca.

Pregledali bodo ponovno disciplinski pravilnik. To so le izvečki iz zares obširne in zanimive konference, ki jo je vodstvo šole popestrilo s podelitvijo daril najzaslužnejšim dijakom v preteklem šolskem letu.

DUŠAN KRICEJ

AKTIV MLADIH NOVINARJEV

Na pobudo mestne konference zveze mladine Ljubljana je bil v soboto 10. novembra ustanovljen v domu sindikatov, Dalmatinova 4, aktiv mladih novinarjev iz Ljubljane, ki vključuje nad 100 mladih.

Nekateri med njimi že nekaj časa uspešno sukajo pero in lot dopisniki sodelujejo pri različnih revijah in časopisih, drugi ki imajo za sedaj samo voljo do pisanja, pa se bodo skozi prakso šele seznanili z vsemi skrivnostmi novinarskega dela.

Na posvetovanju je bilo poudarjeno, da je obveščanje o delu in življenju mladih v Ljubljani – kljub množici sredstev javnega obveščanja, dokaj pomanjkljivo. Zato se je mestna konferenca mladine odločila poiskati in pritegniti k novinarskemu delu mlade talente iz svojih vrst. Aktiv mladih novinarjev naj bi združeval mladino, ki ima veselje in smisel za pisanje.

Uveljavljali se bodo kot oblikovalci vseh publikacij, ki izhajajo ali bodo začele izhajati pri MK ZMS Ljubljana. Govor je bil tudi o množičnosti izdajanja enotnega mladinskega časopisa v Ljubljani. Sočasno pa bodo mladi dopisniki imeli priložnost sodelovati tudi pri dnevnem in periodičnem časopisu in revijah, predvsem se v tovarniških in občinskih glasilih. Predsedstvo MK ZMS bo pripravilo tudi več izobraževalnih tečajev, na katerih se bodo mladi novinarji seznanili z osnovnimi oblikami in zvrstmi novinarskega poročanja, o liku novinarja in o novinarskem delu nasplo.

Razveseljivo je dejstvo, da smo med udeleženci posvetovanja „odkrili“ tudi nekaj mladih Moščanov, ki so pripravljeni pisati za Našo skupnost. Naj jih kar predstavimo: Silvo Pust, Vide Pregarčeve 22, Ivanka Markovič, Pletenina, Veronika Valentinčič, Trpinčeva 92, Tanja Šiblj, Cesta 13, Julija 44, Marija Janežič, Zg. Kašelj 122, Aleksandra Pepevuh, Novo Polje Cesta 11/25a, Jožica Turk, Zg. Kašelj 48 a in Vlasta Dujmović, Tovarniška 10 a.

ff

ELLUX

izdeluje svetlobna telesa
Litijeva cesta 31,
tel. 311-985 in 316-556
LJUBLJANA

Veš, kaj je taborniška organizacija?

Navadno mislimo, da je to nekakšna mladinska počitniška organizacija, katere člani morajo preživeti del svojih počitnic pod šotori. To pa je kar precejšnja zmot. Naši člani niso le mladinke in mladinci, temveč so to ljubitelji narave od 7. leta pa do pozne starosti. Res je, da se jedro našega dela odvija v naravi, vendar, kdor občuti lepoto narave, se bo vedno vračal k njej. Tudi beseda TABORNIK nas usmerja k temu, da mislimo na taborjenje v polletnih mesecih. Poudariti pa moram, da predstavlja taborjenje v naši organizaciji le del celotnega dela in je nagrada za uspešno delo v organizaciji.

Naša organizacija je tudi vzgojna. Taborniki imamo svoje zakone, po katerih se moramo ravnati, svoj namen in smisel: so koristni in humani. Ali je težko pomagati mlajšim? Ali je mar znamenje zaostanosti, če spoštujemo in pomagamo starejšim? Ali je težko pomagati slabotnim pri delu, ljubiti in varovati naravo? Poleg tega pa pri članih zbujamo tovarištvo in smisel za kolektivno življenje, utrjujemo bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije, razvijamo lastnosti, kot so: iznajdljivost, vztrajnost, delavnost, skromnost, pogum itd. Tovariš Tito se je takole izrazil o naši organizaciji: „UGAJA MI, KER SE JE ZACELA RAZVIJATI TABORNIŠKA ORGANIZACIJA. OTROCI TU NAJDEJO SAMI SEBE, TU IMA

VSAK SVOJE DOLZNOSTI, TU SE KREPITA DISCIPLINA IN OBUČITEK ODGOVORNOSTI DO KOLEKTIVA. TO JE POSEBNO POMEMBNO, KER V VZGOJNEM POGLEDU KOLEKTIV LAHKO NAJMOČNEJE VPLIVA NA POSAMEZNIKA.“

Taborniška organizacija obstaja tudi v naši občini. Odred ČRNEGA MRAVA je bil ustanovljen 6. aprila, leta 1952, in je med prvimi odredi v Sloveniji. Imenuje se po Miroslavu Zoru, mladem partizanskem heroju, ki je svoje mlado življenje daroval za svobodo. Prav zato naš odred še posebno intenzivno goji tradicijo NOB. Sedaj je v odredu okoli sto članov; največ jih je z osnovne šole Ketteja in Murna, kjer imamo tudi svojo četo Samorastniki. Nekaj vo-

dov imamo tudi na OS Vide Pregarčeve. Naše najmlajše pa vodijo dijaki VI. gimnazije Moste, ki so zelo delavni.

Odred se je letos udeležil zbora notranjskih aktivistov 16. septembra v Cerknici. Tu nas je bilo 13 članov, 7. oktobra nas je bilo 17 na proslavi 30-letnice Kočevskega zbor; na pohodu II. grupe odredov do Molnika je bilo 16 naših članov. Ob spomenikih padlim žrtvam smo imeli kratke programe.

Kot vidite, smo z delom pričeli že v prvih šolskih dneh. Organizirali smo propagandna predavanja z diapozitivi. Prikazali smo življenje na letošnjem taboru na Visokem v Poljanski dolini. Poleg tega smo bili tudi že na več izletih in pričeli smo se tudi že učiti. In kakšno je naše delo v prihodnje?

Prišli so mrzli dnevi, preselili se bomo v zaprte prostore, kjer se bomo pripravljali na pomlad. Učili se bomo orientacije s kompasom, signalizacije z Morsejevo abecedo, vezali bomo različne vozle, peli pesmi in se spominjali naših borev za svobodo. Toda nikakor ne mislite, da bomo vsi zimo ostali „za zapečkom“. Odšli bomo v „belo opojnost“ s smučmi na nogah in se veselili, da smo spet zunaj. In ko bo zopet posijalo sonce, bomo odšli v naravo in preizkusili novo znanje.

DEŽURNI 316-690

V prejšnji številki Naše skupnosti smo objavili pogovor našega sodelavca s projektantom Aleje spominov in tovarništva Francem Kastelcem.

Iz omenjenega prispevka je bilo moč ugotoviti, da je za akcijo vse nared, da, celo datum pričetka del je bil že napovedan. Zal moramo ugotoviti, da nismo zamudili roka le za nekaj dni ali tednov, temveč za nekaj mesecev. Z akcijo bomo lahko nadaljevali, oziroma sploh začeli šele spomladi. Kje so pravzaprav vzroki za to? Je vzrok temu res naša premajhna angažiranost. Morda tudi, toda prav gotovo se nihče med nami v popolnosti ne angažira, če nima odobrenih finančnih sredstev niti ne potrebnih potrdjenih dokumentov, nujnih za izvedbo akcije. Je treba res vedno znova poudarjati pomen te še kako pomembne akcije? Večkrat smo že napisali in govorili, da AST ni nikakršen obroč okoli mesta, temveč prepotreben sprejajalni park s številnimi rekreacijsko-sportnimi objekti, da pa ima akcija sama namen krepite tradicije NOB in združevati mlade, ki jo bodo gradili. Aleja pomeni tudi dolgoročno investicijo, ki bo Ljubljano zagotovila prepotrebna zelena pljuča. Upajmo samo, da bomo ta del našega programa uresničili.

Prejšnji mesec nas je obiskal predstavnik RK ZMS, ki je za dolžen za stike z mladinskimi organizacijami v ljubljanski regiji. O našem delu se je izrazil zelo pohvalno.

Člani predsedstva aktiva ZMS Zelena jama so imeli v jesenskem obdobju svojo drugo sejo. Pogovarjali so se predvsem o delovnih možnostih mladinske organizacije in o svojem programu. Ugotovili so naslednje:

Kljub obljubam mladina še vedno ni dobila prostora, kjer naj bi se zadrževala in razvijala svojo dejavnost. Mladinci so pripravljani s prostovoljnim delom obljubljeni prostor urediti, krajevna skupnost naj jim le omogoči nakup materiala za preureditev prostorov.

Delovni program bo na podlagi predloženega projekta, ki ga je pripravil projektant Aleja spominov in tovarništva Francem Kastelcem.

Izšla je tretja številka Informacij o delovanju mladine v Ljubljani. Med novicami so bili objavljeni tudi prispevki članov aktiva mladih novinarjev, ki je bil ustanovljen prejšnji mesec. Ustavnovalnega sestanka se je udeležilo več kot sto mladih ljubljancev.

V okviru priprav na IX. kongres in kritične ocene našega delovanja na področju organiziranosti mladine na terenu smo reorganizirali delo komisije za KS. Povečano aktivnost naše OK na področju terena je prav gotovo

gi predlogov izdelan do konca meseca, prav tako bosta izdelana tudi pravilnik in poslovnik mladinskega aktiva.

Na sestanku komunistov OK ZMS Ljubljana Moste-Polje smo sklenili naslednje:

Pričeti moramo s pripravami za obnovo aktiva mladih komunistov. Idejno-politično delo mora biti elastično, kritično in aktualno. Aktiv mladih komunistov in OK ZMS morata biti nosilca vseh naših akcij. Tudi povezanost z ZK, SZDL in sindikati mora biti večja. Aktiv moramo sklicati do 25. decembra.

Povečati je treba intenzivnost na terenu, povečati se mora organiziranost članov tam, kjer delajo, povečati pa se mora tudi aktivnost predsednikov komisij in članov predsedstva.

Skupno z RK smo pripravili kvodajasko akcijo za pomoč žrtvam izraelske agresije. Najbolje so se odrezali dijaki šolskega centra tiska in papirja. Prijavilo se jih je kar štirideset.

Tekmovanje za najboljšo mladinsko glasilo v občini in za najboljši prispevek v glasilo bo povezano s podelitvijo priznanj mladim družbenopolitičnim delavcem. Podelitev nagrad za najboljšo glasilo in najboljši prispevek ter podelitev priznanj aktivnim mladim delavcem bo s sredo 12. decembra 1973 ob 17. uri v Jelovškovi galeriji.

Izšla je tretja številka Informacij o delovanju mladine v Ljubljani. Med novicami so bili objavljeni tudi prispevki članov aktiva mladih novinarjev, ki je bil ustanovljen prejšnji mesec. Ustavnovalnega sestanka se je udeležilo več kot sto mladih ljubljancev.

V okviru priprav na IX. kongres in kritične ocene našega delovanja na področju organiziranosti mladine na terenu smo reorganizirali delo komisije za KS. Povečano aktivnost naše OK na področju terena je prav gotovo

že čutiti, saj smo skupno z aktivno reorganizirali aktiv ZMS v KS Jarše, Zelena jama, zmo pa že tudi pred reorganizacijo aktivov ZMS v KS Hrušica-Fuzine, Štepanja vas in Bizovik. Ustanovili smo aktiv v KS Polje, pravkar pa reorganiziramo aktiv na Kodeljevem. Vse te naše akcije potekajo skupno z OK SZDL in OK ZKS in pomenijo priprave na uresničevanje nove organiziranosti in vloži KS, ki jo bomo sprejeli z novo ustavo.

Mladinski delovni odred

V nekaterih sektorjih trgovine na veliko se večkrat pojavi preobilica dela, kar rešujemo z nadurnim delom, pri katerem se že daj časa udeleženi mladi. Ob sobotah in praznikih je bil zaradi stalnega oskrbovanja naših trgovin tudi stalen problem pomanjkanje delavcev. Zato je predsedstvo mladinskega aktiva prišlo do pomembne ideje. Sklenili so namreč formirati mladinski delovni odred kot enoto mladinske delovne brigade, ki jo sestavlja celoten mladinski aktiv.

„Direktorji sektorjev, v katerih se pojavi potreba po taki pomoči, pozovejo naše predsedstvo, ki jim vselje nudi pomoč. V dveh mesecih smo tako opravili blizu 400 delovnih ur,“ je povedal predsednik mladinskega aktiva Emona Grosist Srečo Čož.

„Priprani smo, da smo v dneh tako imenovane potrošniške mrzlice (pomanjkanja sladkorja, olja ipd.) pripomogli k pokrivanju potreb tržišča. Lahko si mislimo, kakšni stroški so pri ogromnih kontejnerskih pošiljkah sadja z nepravčasnim raztovorom več desetstonskih pošiljk (gnilad, ležarina na železnici, priprava palet za odpravo iz čistitve in odvažanje embalaže).“

Zanimivo je, da se mladi odredkajo plačilu nadurnega dela v korist mladinske organizacije, v pomoč njenim akcijam.

Prav gotovo je, da so mladinci Emone prvi pri nas, ki so začeli s takim načinom samofinanciranja mladinskega aktiva. Res zoprno je vsak dan „viseti“ pri predsedniku sindikata in prositi za vsak dinar posebej, ki pa obstaja toliko načinov samofinanciranja. Naj bodo mladi iz Emone zgled tudi vam.